

Patientsäkerhetsberättelse Tandvård

2026 01 19

Py Palmqvist

Inrapporterade avvikelser

Under 2025 har totalt 830 avvikelser inrapporterats från basenheterna i Folktandvården Västerbotten, en minskning jämfört med 2024 då 979 avvikelser rapporterades in. I tillägg till dessa 830 avvikelser har 126 avvikelser inrapporterats på organisatorisk nivå, vilket är en avvikelse som bedöms härröra från kvarstående fel i HSA-trädet. Målsättningen är att HSA strukturen ska kontrolleras och felen i trädet korrigeras efter att omorganisationen inom NAT blivit klar. Antalet avvikelser med betydande allvarlighetsgrad är färre än 2024 medan antalet avvikelser med katastrofal allvarlighetsgrad är oförändrat. En fortsatt aktiv rapportering eftersträvas för att ge underlag för lärande och kvalitetsutveckling i verksamheten samt för att vidmakthålla en god patientsäkerhetskultur.

Allmäntandvård, specialisttandvård och VFU

Inom allmäntandvården är avvikelserapporteringen under 2025 jämförbar med tidigare år inom basenhet Syd, medan rapporteringen vid basenhet Mitt har minskat något. Från basenhet Nord rapporteras betydligt färre avvikelser än tidigare år, något som bedöms bero på den omfattande personalbristen vid basenheten och färre patientbesök.

Inrapporteringen av avvikelser från specialisttandvården har ökat vid samtliga basenheter jämfört med tidigare år vilket är mycket positivt. Riktad användning av avvikelssystemet för att erhålla underlag för verksamhetens förbättringsarbete förklarar en del av ökningen, där SMS-kallelser kopplade till GDPR och tandtekniska arbeten är ett par exempel. Inom den verksamhetsförlagda (VFU) utbildningen på Studentklinik har rapporteringen minskat något jämfört med föregående år. En separation av avvikelserna som gäller VFU från avvikelser inom specialisttandvården efterfrågas liksom tidigare för att förbättra förutsättningarna för uppföljning. Vidare behöver organisationsförändringarna inom NAT under kommande år följas av justeringar i HSA-trädet för att säkra korrekt framtida rapportering.

Avvikelsearnas innehåll

De avvikelser som beror på bristande tillgänglighet till tandvård i form av försenad och utebliven vård och mer omfattande vårdbehov av dessa orsaker ses öka i Region Västerbotten liksom i övriga Norrlandsregioner. Försök att öronmärka och följa antalet avvikelser orsakade av resursbrist har gjorts i verksamheten men följsamhet i rapporteringen är svår att nå. Återkommande orsaker till avvikelser är bristande och försenad diagnostik och behandling av sjukdom, bristande vårdplanering och följsamhet mot vårdprogram. Brister i diagnostik och behandling av kariessjukdom ökar, vilket också ses i övriga Norrlandsregioner. Ett antal avvikelser har under året rapporterats gällande sedering och ett flertal avvikelser noteras inom administrativa processer, däribland kallelser, journalsystem och röntgen.

Under 2025 har 16 avvikelser gällande personuppgiftsincidenter rapporterats, att jämföra med 12 ärenden 2024. Verksamheterna har behövt stöd i utredningarna av dessa brådskande, tidskrävande och komplicerade ärenden och flertalet ärenden har därför handlagts av Folktandvårdens analysledare. Ett antal av incidenterna rör studenter där handläggningen bland annat innefattat

samverkan med hälso- och sjukvården, regionjurist och institutionen för odontologi utöver IMY-och polisanmälningar. En utbildningsinsats gällande personuppgiftsincidenter och hur de handläggs föreslås kommande år, där regionjuristen föreslås delta.

Klagomål

Under 2025 rapporterades 159 klagomål in till Folktandvården, vilket är en betydande ökning jämfört med 2024 då 98 klagomål rapporterades in. Det stora flertalet ärenden gäller uteblivanden, fördröjningar eller försenad vård orsakad av att klinikhänvisning numera utelämnas i SMS-kallelserna för att anpassa dessa till GDPR. Detta har orsakat stora problem för patienterna och för verksamheten, inte minst inom specialisttandvården. Utöver detta handlar ett antal klagomål om frisktandvård samt bristfällig kommunikation mellan behandlare och patienter, bland annat gällande kostnader för tandvård.

Patientnämnden har tagit emot 35 ärenden under året, där behandlingar och patientavgifter är återkommande anledningar till kontakt.

Organisatoriskt arbete för att stärka patientsäkerheten

De patientsäkerhetsrisker som resursbristen medför har sedan tidigare kommunicerats via riskanalys till regionledning och IVO och de politiskt beslutade åtgärder som vidtagits för att förbättra tillgänglighet och patientsäkerhet inom organisationen beskrivs i Folktandvårdens årsrapporter. Där är den hälsoodontologiska avdelning som nu startats upp för att samordna Folktandvårdens folkhälsoarbete med syfte att förebygga sjukdom och minska skillnader i munhälsa hos Västerbottens befolkning en viktig del. Det förebyggande folkhälsoarbetet bedöms långsiktigt minska konsekvenserna av verksamhetens resursbrist. Vidare har en revision av den politiskt beslutade prioriteringsordningen för olika patientgruppers tandvård gjorts under året, och för att systematiskt kunna prioritera individuellt tandvårdsbehov har verktyg tagits fram för verksamheten. Det förbättringsarbete som påbörjats gällande verksamhetens kvalitetsuppföljning kommer att fortsätta under 2026.

Akut tandvård

Akut tandvård inom rimlig tid bedöms under det gångna året ha kunnat erbjudas till länets medborgare. Det erbjuds i första hand på ordinarie tandklinik, eller vid klinik där tillgänglighet finns, under ordinarie öppettider. Under helger erbjuds akut tandvård i Skellefteå och Umeå.

Händelseanalyser

Lokala händelseanalyser har utförts av basenheternas patientsäkerhetsteam och centrala händelseanalyser av Folktandvårdens analysledare. Analyserna har bland annat inkluderat avvikelser gällande bristande diagnostik och behandling av kariessjukdom samt erosivt tandslitage, sedering, bristande gemensam terapiplanering och otydlig kommunikation mellan enheter inom specialisttandvården. Patientsäkerhetsteams handläggning av avvikelser försenas av personalbristen i verksamheten och basenheternas handläggningstid varierar. Avvikelsehandläggaren för VFU har varit behjälplig med handläggning av avvikelser vid basenhet Nord för att hjälpa patientsäkerhetsteamet.

Lex Maria

En anmälan enligt Lex Maria har skickats in under året.

Patientsäkerhetsdialoger

Patientsäkerhetsdialoger har under året hållits med basenheterna Syd och Mitt, och dialog med basenhet Nord planeras i januari 2026.

Organisatoriska förändringar inom Norrlands Akademiska Tandvård

En patientsäkerhetssamordnare inom studentklinik (VFU) tillsattes vid Folktandvården Mitt under 2024. Verksamhetscheferna inom specialisttandvården, som är odontologiskt ledningsansvariga tandläkare, övertog i samband med detta den patientsäkerhetssamordnande funktionen för sina respektive basenheter. Målsättningen var att de växelvis skulle representera Specialisttandvården vid Strategiska gruppen för Patientsäkerhets möten, något som visat sig svårt på grund av tidsbrist för verksamhetscheferna. Avvikelsehandläggaren inom specialisttandvården har därför deltagit i deras ställe vid något av gruppens möten. När den nya organisationen för NAT är klar bör det patientsäkerhetssamordnande ansvaret inom NAT förtydligas och representation i de mötesforum där patientsäkerhetsfrågor behandlas, Strategiska Gruppen för Patientsäkerhet samt OLR-rådet, fastställas och säkras.

Strategiska gruppen för Patientsäkerhet

Gruppen har hållit 4 möten under året. Behovet av detta mötesforum har diskuterats och delvis ifrågasatts sedan OLR-rådet inrättades. Fortsatt diskussion bedöms nödvändig. En kärnfråga som behöver lösas är att representation säkras för samtliga medarbetare i Folktandvården Västerbotten som har en patientsäkerhetssamordnande roll eller är analysledare i antingen Strategiska Gruppen för Patientsäkerhet eller OLR-rådet. Om Strategiska Gruppen för Patientsäkerhet upphör behöver en organisation för patientsäkerhetsfrågor upprättas under OLR och representation för samtliga berörda säkras. Gruppen har under året bland annat tagit fram stödmateriel för verksamheten gällande behörighet, delegering och arbetsfördelning inom tandvården i enlighet med Socialstyrelsens nya föreskrifter från 2026. Den bedömningsmatris för avvikelser allvarlighetsgrad som förankrats i OLR och Norrting 2024 har under hösten 2025 också förankrats i Folktandvårdens Kvalitetsnätverk. Månatliga avstämningsmöten som stöd för patientsäkerhetsteamet har givits under året av Folktandvårdens analysledare, där möjlighet att ställa frågor, samverka och dela med sig av erfarenheter har givits.

Utbildnings- och handledningsinsatser

Introduktionsutbildningen till nyanställda i Folktandvården, där patientsäkerhet är en del, omfattar och når numera samtliga yrkeskategorier. Inrapporterade avvikelser och de utbildningsbehov som identifieras i avvikelsearbetet utgör underlag vid prioritering av verksamhetens utbildningsinsatser, där vårdhygien, cariologi och endodonti är exempel från det gångna året. Kunskapshöjande webbutbildningar, seminarier och regionala och nationella kliniska kunskapsstöd sprids fortlöpande via basenheternas odontologiska nätverk vid terapimöten och arbetsplatsträffar. Specialisttandvården erbjuder handledning, konsultation och auskultationsmöjligheter och strävar efter att öka sin närvaro i allmäntandvården. Inrättande av Kompetenscentrum i Skellefteå och

utbildning av certifierade tandläkare är exempel på viktiga insatser för att stärka kvalitet, kontinuitet och handledningsmöjligheter i hela organisationen under de år som kommer.

Kontinuitetsplanering

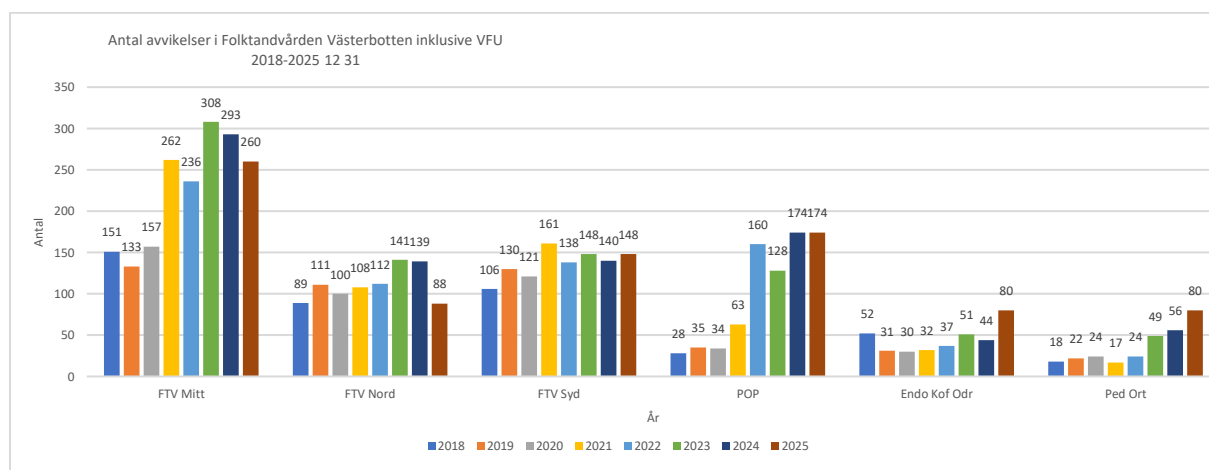
Under året har Folktandvårdens kontinuitetsplan färdigställts och delgivits chefer och ledare, och åtgärdskort upprättas nu vid verksamhetens kliniker samt stab.

Följsamhet till basala hygienrutiner och klädregler

Hälso- och sjukvårdens samt tandvårdens basala hygienrutiner och klädregler syftar till att minska risken för smittspridning och vårdrelaterade infektioner. Folktandvårdens följsamhet till hygienrutinerna är god med en ökning över tid från 53% 2018 till 95% 2025. Mycket glädjande är att följsamheten till förklädesanvändning har förbättrats betydligt från 62% 2018 till 92% 2025.

Antibiotikaförskrivning

Antibiotikaförskrivningen i tandvården i Västerbotten ligger fortsatt lägst i landet. Under 2024 skrevs 10,0 recept ut per 1000 invånare, att jämföra med 9,8 recept under 2023. Kåvepenin utgör den största andelen av förskrivna antibiotika följt av Amoxicillin, som visar en ökande trend. Inom den nationella kunskapsstyrningen kommer inom kort uppdaterade antibiotikarekommendationer för tandvården att publiceras, där antibiotikaproylax står först på tur. STRAMA har tagit fram webutbildningar som syftar till att öka kunskapen om hur vårdrelaterade infektioner och antibiotikaresistens förebyggs samt hur antibiotikabehandling bör utföras i tandvården. Utbildningarna har spridits inom Folktandvården Västerbotten för att höja kunskapen i verksamheten.

Antal inrapporterade avvikelser i Folktandvården Västerbotten inklusive VFU
Allvarlighetsgrad Betydande och Katastrofal

